

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Національному університету харчових
Технологій 130 років**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

***„ОЗДОРОВЧІ ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ ТА ДІЄТИЧНІ
ДОБАВКИ: ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕКА”***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

22-23 травня 2014 р.

КИЇВ НУХТ 2014

6. Перспективи використання білкововмісної рослинної сировини у виробництві кисломолочних напоїв

Ірина Гойко, Тетяна Бербушенко

Національний університет харчових технологій

Вступ. В даний час у раціоні населення України існує проблема дефіциту білку. Тому одним з актуальних завдань, що стоїть перед світовою наукою, є поліпшення біологічної цінності їжі шляхом збагачення її функціональними компонентами. Для вирішення цього питання необхідним є пошук та дослідження споживчих властивостей нових джерел рослинного білку.

У сучасній харчовій промисловості основною сировиною для отримання білкових концентратів та ізолятів є соя. Але останнім часом ставлення споживачів до соєвих білків значно погіршилось через поширення генно-модифікованої сировини.

У пошуках джерел повноцінного харчового білку вчені вже давно звернули увагу на те, що дикі трав'яні тварини, для яких єдиним джерелом білку є пасовищні трав'янисті рослини, нормально розвиваються і не мають будь-яких відхилень в обміні речовин, пов'язаних із нестачею незамінних амінокислот. Все це свідчить про те, що білки вегетативної маси трав та інших рослин мають добре збалансований амінокислотний склад.

Використання сучасної технології і створення нових рецептур дає можливість отримати продукти з заданими функціональними властивостями, які задовольняють запитам широкого кола споживачів. Відомо, що для нормального функціонування організму потрібно забезпечення його необхідною кількістю енергії, білків і незамінних компонентів їжі. Ці вимоги найкраще задовольняють комбіновані продукти, які виготовлені на молочній основі.

Використання рослинної сировини у якості збагачувачів молочної основи дозволяє частково ліквідувати дефіцит білку, підвищити біологічну цінність продукту. Тому перспективним є створення нових кисломолочних напоїв, збагачених високобілковою рослинною сировиною.

Матеріали та методи. Враховуючи корисні властивості та популярність серед населення кисломолочних продуктів, було обрано технологію виробництва йогурту, який отримують сквашуванням пастеризованого молока чистими культурами термофільного молочного стрептокока і болгарської палички.

За літературними даними [1, 2] була обрана рослинна сировина, яка є джерелом білку та інших цінних нутрієнтів, а саме – кропива дводомна (*Urtica dioica L.*), конюшина (*Trifolium*) та люцерна посівна (*Medicago sativa*). Досліджували режими сушіння та водопоглинальну здатність порошків цих культур.

Результати. *Кропива дводомна* – справжній полівітамінний продукт, який містить смолисті і дубильні речовини, слиз, лецитин, глікозид, ензими, органічні кислоти, мінеральні солі, кремнезем, залізо, а також солі калію і кальцію, каротин, вітамін С, провітамін А, вітаміни К, В1, В2, хлорофіл (5 – 7%). Кропива містить до 17 % білку (на сиру масу), до 10 % крохмалю, близько 1 % цукрів. За вмістом цінних амінокислот (триптофану, аргініну, ізолейцину) кропива наближається до яловичини або містить практично однакову кількість амінокислот (триптофану – 1,0...1,2, аргініну – 1,2...1,5, ізолейцину 3,0...3,5 г/100г білку).

Квітки й листя конюшини (*Trifolium pratense*) містять прості й складні вуглеводи, рослинні білки й жири, вітаміни (С, Д, Е, групи В, каротин), мінеральні речовини й мікроелементи (магній, мідь, кальцій, хром, залізо, фосфор), глюкозиди трифолін і ізотрифолін, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, стероїди, сапоніни, віск, ефірне масло, органічні кислоти (саліцилову, кумаринові). Вміст білка – 38,7%. Важливо те, що за вмістом незамінних амінокислот (лізин, метіонін, триптофан) конюшина значно переважає всі злакові трави, а за кількістю лізину, триптофану і лейцину – навіть зерно вівса.

Люцерна посівна (*Medicago sativa*) містить кетони, вуглеводи, ефірне масло, органічні кислоти, стероїди, тритерпеноїди, алкалоїди, вітаміни С, К, Д, Е, В12, В1, В2, пантотенову кислоту, каротин, флавоноїди, вищі жирні кислоти, антоціани. Вміст білку – 15,93 – 17,37%, на 100 г сировини. Більша частина білків (81 – 91%) представлена водорозчинною фракцією, яка володіє найбільшою каталітичною активністю, вони містять всі незамінні амінокислоти.

Сушіння сировини проводили конвективним методом при температурі сушильного агента (50 ± 5)° С протягом 3 год. Після сушіння сировину подрібнювали до частинок 1–2 мм. Для розроблення способу виробництва кисломолочних напоїв визначали вологоутримуючу здатність порошків, яка складає для кропиви – 789 %; конюшини – 795%, люцерни – 779 %. Для збагачення кисломолочного напою експериментально було обрано співвідношення отриманих порошків з кропиви, конюшини, люцерни 1:0,5:0,3, відповідно. Отриманий напій мав гарний колір та приємні органолептичні показники.

Висновки. Показано перспективність використання білковмісних порошків з листя кропиви, конюшини, люцерни у якості функціональних інгредієнтів для кисломолочних напоїв, що дозволяє збагатити напої рослинним білком, незамінними амінокислотами, мінеральними речовинами, а також створити широкий асортимент кисломолочних продуктів.

Література

1. Мазнев, Н.И. Энциклопедия лекарственных растений. 3-е изд., искр. и доп. / Н. И. Мазнев. – М.: Мартин, 2004. – 496 с.
2. Формазюк, В.И. Энциклопедия пищевых лекарственных растений. Культурные и дикорастущие растения в практической медицине / В.И.Формазюк – К.: Изд-во А.С.К., 2003. – 792 с.